

Blazovich László
Gyulától Szegedig
Újabb dél-alföldi írások és tanulmányok

Az örökifjú Blazovich László professzor előadást tart

Készült a Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Karának
Európai Jогtörténeti Tanszékén.

Tanszékvezető:
Antal Tamás
egyetemi tanár

Blazovich László

Gyulától Szegedig

Újabb dél-alföldi írások és tanulmányok

Iurisperitus Kiadó
Szeged, 2023

Fundamenta Fontium Iuris

Sorozatszerkesztő:
Balogh Elemér
egyetemi tanár

© *Blazovich László, 2023*

A kötetet sajtó alá rendezte:
Antal Tamás

A könyv megjelenését a
CO-OP Star Zrt. Jászberény támogatta.

Műszaki szerkesztő:
Kovács Ildikó

Felelős kiadó:
Görög Márta dékán,
a Pólay Elemér Alapítvány kuratóriumának elnöke

Készült az Innovariant Kft.-ben
Felelős vezető: Drágán György

ISSN 2061-1609
ISBN 978-615-6268-40-2

TARTALOM

Köszöntő (Antal Tamás)	7
Apor	9
Emlékek a Bácsország indulásáról szegedi szemmel	13
A népiskola a Dél-Alföldön a török hódoltság utáni két évszázadban	16
Széljegyzetek egy várostörténeti előadás-sorozathoz	24
Csanád és Csongrád megyétől Csongrád-Csanád megyéig	28
Az Alföld–Fiumei Vasúttól a vasútvillamosig	34
A magyarországi vasút aranykora és Arad	43
Makó Kapisztránói János csodáinak jegyzőkönyvében	48
A Tisza–Maros–Körös–köz települései az Árpád-korban	50
A Körös-völgy vízrajza és települései a középkorban a Hegyvidéktől Gyomáig	66
Gyula helyzete a középkori európai és magyar városok között	79
Vásárhelyek és forgalmuk a középkori Szegeden	99
A középkori európai város születése és jogélete	107
Két széljegyzet Szeged középkori jogi helyzetéhez	123
Adatok Hódmezővásárhelyről a 16. század második felének török adóösszeírásaiból	130
A kétlépcsős bíró- és esküdtválasztás a középkori Alszegeden	138
Szeged helyzete a középkori magyar városok hierarchikus rendjében	144
A kötetben szereplő művek közlési helyei	154
Térképek	156

KÖSZÖNTŐ

Blazovich László elsősorban a középkor kutatója. A hazai várostörténetet európai kontextusba helyezve mutatja be és dolgozza fel, bizonyítva ezzel a jogi transzfer – a jogrendszernek és a joggyűjteményeknek a keletkezés helyétől földrajzilag gyakran távol eső alkalmazása – évszázadok alatt kiteljesedett jelenségét. A 13–14. századi német gyűjtemények (tükrök) hatást gyakoroltak a kárpát-medencei népekre is, akárcsak a városi jogkönyvek, amelyek esetében a jogátvitelben érintett települések ténylegesen jogcsaládokat hoztak létre, a kereskedelmi célú városszövetségek nemkülönben. Ezáltal a középkori városok önálló „jogszigeteinek” számos hasonló intézménye alakult ki, miáltal felismerhetők és tanulmányozhatók a különbözőségeik mellett a nem véletlen hasonlóságok is.

A szerző számára, évtizedek munkájával, a sokszínűsügből így bontakozott ki a tudományos rendszerszerűség, amely lehetőséget ad a középkori nyugat- és közép-európai régiókban az „európai város” jelenségről és jogi attribútumairól beszélni, s ezen keresztül bemutatni azt, miért tudott a polgárság renddél fejlődni szinte minden olyan államban, ahol a civitas a 12–13. században megjelent. Blazovich László városi tablójában – szerzőként és kötet szerkesztőként – helyet kapott Szeged mellett számos dél-alföldi település, valamint Buda városának múltja, kapcsolatba hozva ezeket egymással és a szász, a sváb, illetve az észak-itáliai feljegyzett szokásjogokkal. Főként eredeti levéltári forrásokat, középkori latin és német nyelvű kritikai forrásközléseket használ a munkájához.

A széleskörű kitekintés mellett a *dél-alföldi évszázadok* jelentik azt a visszatérő mikrokozmoszt – térben és időben egyaránt –, amelyek az életművének mintegy keretét adnak. A nyugat-magyarországi születésű, most nyolcvanéves Blazovich László évtizedek alatt a középkori Alföld elkötelezett kutatójává vált, kezdetben bölcsészeti medievista szempontú, később pedig már jogtörténeti megközelítésben is. Barátja és pályatársa, a makói Tóth Ferenc e szavakkal fogalmazta meg ennek a sokaságba vitt egységnek a lényegét: „Te vagy az egyetlen, akinek Makóra, a megyére, az Alföld helytörténeti búvárkodásaira van komplex rálátásod. Nem kívülről szemléled ezeket, hanem szerzőként, szerkesztőként, a tudományos élet irányítójaként három megyére (Csanád, Csongrád, Békés) kiterjedően alkotója is vagy mindennek.”

A szerző munkássága magába foglalja a Kristó Gyula ma már klasszikusnak számító bölcsészeti középkorász-műhelyéből és Bónis György jogász-középkorász iskolájából eredő tudósi kvalitások legjavát: a módszeres elmélyülést, az eredeti írott források tiszteletét és pontos használatát, a pozitívista történetírói szillogizmust és a jogintézmények kultúr-történeti beágyazottságának felismerését, hangsúlyozását. Egy közép-európai kulturális időutazáshoz is hasonlítható ez az életmű, amely az Árpád-kortól a 20. század végéig terjed.

Gyula, Makó, Hódmezővásárhely és Szeged. A kötet e városokhoz kapcsolódó tanulmányai nem csak bemutatják az alföldi emberek és közösségeik életét, sorsát, múltját azok jogán, lakosságán, természeti adottságain keresztül, de kifejezik egyben a lényegi szubsz-

tanciát: a magyar alföldiséget is. A könyv tanulmányait tematikai gazdagság, lényeglátás és példamutató szakmai körültekintés jellemzi. A benne foglalt írások az egyediségtől elindulva közelítik meg az elérhetetlen összességet. Erre törekedett és törekszik a szerzőjük az egész pályafutása során levéltári igazgatóként, egyetemi tanárként, kutatóként, fordítóként, kötet szerkesztőként, egyesületi vezetőként és Pro Urbe-díjasként egyaránt.

Kedves Professzor Úr! Boldog születésnapot, jó egészséget és további lendületes alkotókedvet kívánnak barátaid, az örök alföldiek!

Antal Tamás